

Lausunto

31.05.2023

Asia: VN/13605/2023 ja VN/13604/2023

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja hyvinvointialueiden rahoituksesta annettujen asetusten muuttaminen (siirtolaskelmien tarkistaminen)

Kysymykset

1. Yleistä ehdotuksesta ja sen tavoitteista.

Sote siirtolaskelmilla on pysyvä vaikutus kaupunkien rahoituksen muodostumiseen. Siirtolaskelmien tulee perustua mahdollisimman oikeaan tietoon, jotta se toteutuisi oikeudenmukaisesti. Muutokset, mitkä edistävät näiden asioiden toteutumista ovat siten lähtökohtaisesti hyviä.

Espoo kuitenkin korostaa, että kunnan peruspalvelujen asetuksen muuttaminen edellyttää huolellista valmistelua ja perusteellista arvioita siitä, mitkä sen kokonaisvaikutukset ovat. Nyt valmistelua tehdään hyvin tiukalla aikataululla ja ilman vaikutusten kattavaa arviointia.

Kaupungit ovat toimineet kirjanpidollisesti oikein. Tämä kertoo siitä, että uudistuksen valmistelussa ei ole riittävästi ymmärretty tilastoinnin vaikutusta laskelmiin ja tilastointi ei ole ollut läpinäkyvää. On valitettavaa, että asetusmuutosten myöhäinen valmistelu on johtanut siihen, että näitä haasteita ei ole tunnistettu ajoissa. Sen takia huoli on, että myös tämän asetusmuutoksen valmistelu toteutetaan liian kiireellä, eikä sen vaikutuksia ja siitä mahdollisesti seuraavia uusia ongelmia tunnisteta.

Aetusmuutosten kuulemistilaisuus järjestettiin hyvin nopealla aikataululla ja lausuntojen antamisaika rajoitti käsittelymahdollisuutta kaupungin päätöksenteossa. Kaupungit ovat aloittaneet jo talousarvioiden laadinnan, muutenkin hyvin poikkeuksellisessa ja epävarmassa tilanteessa.

Siirtolaskelmien mahdollinen viivästyminen aiheuttaisi kohtuuttomia ongelmia talouden ja toiminnan suunnittelussa.

2. Huomioon otettavat erät.

Ovatko kunnan peruspalvelujen valtiosuusasetuksen luonnoksessa mainitut oikaistavat erät (2 momentin kohdat 1-6) perusteltuja ja niiden huomioon ottamisen tapa mielestänne tasapuolinen kuntien välillä?

- 1. takautuvat pelastustoimen varallaolokorvaukset**
- 2. sote- ja pela- kuntayhtymien takautuvat alijäämät ja ylijäämät**
- 3. kunnan kirjaamatta jättämä osuus sote-kuntayhtymän alijäämästä**
- 4. sote- ja pela-kuntayhtymien ylijäämän palautus ja alijäämän kattaminen**
- 5. muiden sote-yhteistoimintaorganisaatioiden ja pelastuslaitosten 2-4 kohdissa tarkoitettu ylijäämän palautus tai alijäämän kattaminen**
- 6. palveluluokille kirjatut sote- ja pela -toimitilojen ja kiinteistöjen luovutusvoitot ja -tappiot sekä osakkeiden ja osuuksien luovutusvoitot ja -tappiot**

Asetusluonnoksessa esitetyt erät ovat perusteltuja, mutta Espoo pitää ongelmallisena kynnsarvon asettamisen. Samoin ongelmallista on määritellä, mitä tarkoitetaan merkittävästi vääristävällä vaikutuksella. Muutos vaikuttaa pysyvästi valtiosuuteen, joten Espoo korostaa, että päätöksentekoa tulee edeltää perusteellinen selvitys ja arviointi. Huomioitavaa tarkastelussa on myös se, että lähtökohtana ei voi olla hyvinvointialueiden rahoitusta kasvattavat erät. Tarkastelussa tulisi ottaa huomioon myös ne erät, joilla voi olla kaupunkien valtiosuutta kasvattava vaikutus. Todellisuudessa kaupungeille jäi paljon kustannuksia, joita uudistuksessa ei ole huomioitu. Näin ollen tarkastelun tavoitteena tulisi olla objektiivisuus ja tasapuolisuus.

3. Onko mahdollisesti jokin muu merkittävästi laskelmia vääristävä erä?

Espoo toistaa aiemman: Asetusluonnoksessa esitetyt erät ovat perusteltuja, mutta Espoo pitää ongelmallisena kynnsarvon asettamisen. Samoin ongelmallista on määritellä, mitä tarkoitetaan merkittävästi vääristävällä vaikutuksella. Muutos vaikuttaa pysyvästi valtiosuuteen, joten Espoo korostaa, että päätöksentekoa tulee edeltää perusteellinen selvitys ja arviointi. Huomioitavaa tarkastelussa on myös se, että lähtökohtana ei voi olla hyvinvointialueiden rahoitusta kasvattavat erät. Tarkastelussa tulisi ottaa huomioon myös ne erät, joilla voi olla kaupunkien valtiosuutta kasvattava vaikutus. Todellisuudessa kaupungeille jäi paljon kustannuksia, joita uudistuksessa ei ole huomioitu. Näin ollen tarkastelun tavoitteena tulisi olla objektiivisuus ja tasapuolisuus.

4. Vaikutuksen merkittävyyden arviointi.

Kuntakohtainen tieto oikaistaisiin ainoastaan silloin, jos kyseinen tieto vääristää merkittävästi yksittäisen kunnan tai hyvinvointialueen rahoitusta. Merkittävänä pidettäisiin vaikutusta, joka olisi vähintään noin 30 euroa asukasta kohden laskettuna. Onko oikaisun kynns mielestänne oikea?

Espoo toistaa aiemman: Asetusluonnoksessa esitetyt erät ovat perusteltuja, mutta Espoo pitää ongelmallisena kynnyksarvon asettamisen. Samoin ongelmallista on määritellä, mitä tarkoitetaan merkittävästi vääristävällä vaikutuksella. Muutos vaikuttaa pysyvästi valtionosuuteen, joten Espoo korostaa, että päätöksentekoa tulee edeltää perusteellinen selvitys ja arviointi. Huomioitavaa tarkastelussa on myös se, että lähtökohtana ei voi olla hyvinvointialueiden rahoitusta kasvattavat erät. Tarkastelussa tulisi ottaa huomioon myös ne erät, joilla voi olla kaupunkien valtionosuutta kasvattava vaikutus. Todellisuudessa kaupungeille jäi paljon kustannuksia, joita uudistuksessa ei ole huomioitu. Näin ollen tarkastelun tavoitteena tulisi olla objektiivisuus ja tasapuolisuus.

5. Menettely. Näkemyksenne ehdotetun oikaisumenettelyn toimivuudesta (kysely kunnille ja kuntayhtymille=hyvinvointialueille, muut saatavissa olevat selvitykset ja tiedot, siirtolaskelmaluonnos ja sen kommentointimahdollisuus)?

-

6. Muita huomioita.

Espoo on kaikissa lausunnoissaan ja koko sote-uudistuksen valmistelun ajan tuonut esille, että valtionosuuskriteeristöissä tulee ottaa nykyistä paremmin huomioon kaupunkien erityispiirteet ja haasteet. Väestönkasvukriteeristön taloudellista painoarvoa on lisättävä ja vieraskielisyyden perushinta tulee asettaa tasolle, joka tosiasiallisesti kompensoi palvelutarvetta.

Espoo korostaa, että valtionosuusuudistukset eivät voi johtaa siihen, että kasvavien kaupunkien investointikykyä leikataan tai se johtaisi jäljelle jäävien palvelujen leikkaukseen. Tämä kohdistuisi pääosin kasvatuksen ja opetuksen palveluihin. Samoin mahdollisuus kasvun vaatimiin ja uutta kasvua mahdollistaviin investointeihin vaarantuu. Tämä heijastuu edelleen koko Suomen kansantalouden kasvuun.

Jyrkkä Maria
Espoon kaupunki